

Innst. 79 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 20 (2011–2012)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012

Til Stortinget

1. Sammendrag

Det politiske samarbeidet i Nordisk råd bygger på et ønske om å styrke fellesskapet mellom de nordiske land og deres befolkninger. Nordisk råd er en aktiv aktør i regionalt samarbeid i Nordens nærområder, det være seg i Vest-Norden, Arktis, Barentsregionen og Østersjøregionen, samt i partnerskapene i Den nordlige dimensjonen.

Delegasjonen til Nordisk råd prioriterer arbeidet med et godt naboskap fra Vest-Norden til Østersjøregionen. Dette er et samarbeid som også omfatter parlamentariske organer i nord. Fra norsk side er det viktig å inkludere russiske parlamentarikere i arbeidet. Åpenhet, gjensidig tillit, inkludering og partnerskap er viktige elementer i samarbeidet.

Delegasjonen vil fortsatt prioritere arbeidet med å fjerne grensehindre og å hindre at nye oppstår mellom de nordiske land. Debatten om grensehindre i Stortinget i april 2012 viste et stort engasjement for å gjøre det enklere for borgerne å bo i et land og å ha inntekter og arbeid i et annet. Grensehinderforumet gjør et viktig arbeid for å få hindringer fjernet. Delegasjonen vil se på mulighetene til å få etablert en mekanisme eller rutine mellom de nordiske land for å unngå at ny nasjonal lovgivning og iverksettelse av EU-direktiv skaper nye og vesentlige grensehindre.

Nordisk råd har vedtatt en ny Arbeidsordning for sitt virke som trådte i kraft i 2012. Hensikten med

denne er å skape mer effektive arbeidsformer og rasere beslutningstakt i Nordisk råd, og mellom rådet og Nordisk ministerråd. Nordisk råd har nå en hovedsesjon om høsten og en minisesjon om våren. Et godt eksempel på bedre kontakt mellom parlamentarikersiden og regjeringssiden er de jevnlige kontakter som delegasjonen og nordisk samarbeidsminister har hatt gjennom året. Delegasjonen har også hatt møter med utenriksministeren.

1.1 Delegasjonens hovedsaker i 2011/2012

Stortingets debatt om nordisk samarbeid

I stortingsdebatten om nordisk samarbeid den 6. mars 2012 ble visjonene for det nordiske samarbeidet drøftet, og hvilken rolle Norge skal ha i dette samarbeidet. Norge har i 2012 formannskapet i Nordisk ministerråd, og det gir mulighet til å løfte saker vi er spesielt opptatt av innen det nordiske samarbeidet. Norden som en felles arbeidsmarkedsregion kan være en slik sak. Derfor er det viktig å fortsette å bygge ned grensehindre.

Flere av delegasjonens medlemmer understreket at i en verden med nye sikkerhetsutfordringer og der Nordens utfordringer er ganske like, er det viktig å samarbeide innen forsvars- og sikkerhetspolitikken. Oppfølgingen av Stoltenberg-rapporten ble nevnt særskilt.

Grensehinderdebatt

Alle de nordiske parlamentene avholdt en nordisk grensehinderdebatt i april 2012. Grensehinderdebatten i Stortinget fant sted 24. april 2012 på basis av en redegjørelse av nordisk samarbeidsminister Rigmor Aasrud. Samarbeidsministeren gjorde det klart at hun ikke ønsker å rive alle grensehindre. Bortfall av fedrekvoten for fedre som jobber i Norge, men har en partner bosatt i et annet nordisk land, er

ett av disse. Ministeren sa at særnorske velferdspolitiske løsninger ikke er å regne som grensehindringer.

Rigmor Andersen Eide (Kristelig Folkeparti), lederen av Stortingets delegasjon til Nordisk råd, foreslo at det må etableres en ordning med fritak for fortolling av maskiner og utstyr dersom utstyret skal brukes i en begrenset periode og for spesifikke oppdrag. Dette forslaget ble, sammen med fire andre, oversendt regjeringen, med støtte fra alle partier i Stortinget.

Per-Kristian Foss, på vegne av Høyre, fremmet ytterligere tre forslag, som også ble oversendt regjeringen.

Delegasjonens seminarer

Den norske delegasjonen arrangerte 24. januar 2012 på vegne av Nordisk råd et seminar om «Fremtidens velferd i Norden – felles utfordringer og muligheter».

Som opptakt til grensehinderdebatten i Stortinget 24. april 2012 arrangerte Stortingets delegasjon til Nordisk råd et seminar om grensehinder i Norden den 12. april 2012.

Et seminar om Helsingforsavtalen ble arrangert.

1.2 Arbeidet fremover

Nordisk råds arbeid har i 2012 blitt ledet fra Finland. Med utgangspunkt i Nordisk råds langsiktige rammeprogram har det finske formannskapet løftet frem tre hovedprioriteringer:

Felles krefter mot grensehindringer i Norden, forsvar for velferden, og som tredje punkt: transport og logistikk – sentrale spørsmål for Norden i Arktis.

I 2013 vil Nordisk råd bli ledet av en norsk president og visepresident. Delegasjonen vil i 2013 derfor ha et særskilt ansvar for å ta initiativ, følge opp og gjennomføre arbeidet i Nordisk råds fagkomiteer og presidium. Delegasjonens arbeidsoppgaver bestemmes dessuten gjennom østersjøsam arbeidet, barentssamarbeidet, vestnordisk samarbeid og arbeidet i Den nordlige dimensjon.

Delegasjonen vil fortsette å prioritere høyt arbeidet med å fjerne grensehindringer og å hindre at nye oppstår. De samordnede debattene i de nordiske parlamentene i april 2012 om å fjerne grensehindringer mellom de nordiske land, viste et samlet ønske om å gjøre det enklere for nordiske borgere å bo i et land og å ha inntekter og arbeid fra et annet nordisk land. Et fellestrekk ved debattene var ønsket om å ha en ombudsmannsinstitusjon som kunne hjelpe borgerne i de nordiske land når de støter på problemer. Stortinget oversendte regjeringen 8 konkrete forslag til regjeringen for en snarlig vurdering. Delegasjonen vil følge opp dette arbeidet. Delegasjonen vil se på mulighetene til å få etablert en mekanisme eller rutine mellom de nordiske land for å unngå at direk-

tivimplementering og ny nasjonal lovgivning skaper nye og vesentlige grensehindringer.

Delegasjonen vil fortsette å legge vekt på temaet om utfordringene for den nordiske velferdsstat. Delegasjonen vil følge opp sitt seminar fra januar 2012 om demografi, deltakelse i arbeidslivet, og økte krav til produktivitet og kompetanse hos arbeidslivets parter innen helse- og omsorgssektoren. Hertil kommer tiltak mot den økende ungdomsarbeidsløsheten. Dessuten er det grunn til å se nærmere på de tendenser som kan observeres ved at folk flytter til Norden for å dra nytte av vel utbygde velferdsordninger.

Delegasjonen vil legge stor vekt på språk- og kultursamarbeidet i Norden. Det er en sentral oppgave for det nordiske samarbeidet å styrke det skandinaviske språkfellesskapet og vise, særlig unge, at dette er en viktig verdi og ressurs. Det gir tilgang til deltakelse i det nordiske kultur- og samfunnslivet. Delegasjonen vil sammen med Foreningen Norden arrangere et seminar om dette temaet.

Delegasjonen vil vektlegge samarbeidet mellom de nordiske land og parlamentariske organer i nord. I april 2013 vil delegasjonen arrangere Barents parlamentarikerkonferanse i Harstad. Viktige temaer vil være økonomisk utvikling i nord, transportmuligheter og tettere samarbeid menneskene imellom. Dette vil også støtte det gode samarbeid som delegasjonen har gjennom Nordisk råd med medlemmer fra Statsdumaen og Føderasjonsrådet i Russlands parlament samt parlamentarikere fra 11 regioner i Nordvest-Russland. De valgte temaer dekker også de fire partnerskapene (miljø, sosiale spørsmål og velferd, transport og logistikk samt kultur) innen Den nordlige dimensjon.

Delegasjonen vil utvikle arbeidet med det gode naboskapet fra Vestnorden til Østersjøregionen. Nordisk råd har tette kontakter med baltiske parlamentarikere, spesielt gjennom Baltisk forsamling som er opprettet etter mønster fra Nordisk råd. Delegasjonen vil gjennom Per-Kristian Foss som rådets rapportør for Hviterussland, følge opp kontakten med opposisjonen i Hviterussland. Nøkkelord for denne type samarbeid er åpenhet, gjensidig tillit, inkludering og partnerskap.

Delegasjonen vil i kommende år legge vekt på og styrke det nordiske samarbeid på det utenriks- og sikkerhetspolitiske område samt fremme et tettere nordisk samarbeid om samfunnssikkerhet. Nordisk råds presidiums rapportør på dette området er Marit Nybakk.

1.3 Nordisk råds 63. sesjon

Nordisk toppmøte

Terrorangrepet i Oslo og massakren på Utøya den 22. juli 2011 stod sentralt da de nordiske statsministrene møtte de nordiske parlamentarikerne til

Nordisk toppmøte under sesjonen i København. Tema for debatten var «De åpne nordiske samfunn». Samtlige av de andre nordiske statsministrene uttrykte beundring for måten Norge hadde taklet tragedien på.

Generaldebatt, Nordisk ministerråds program og budsjett for 2012

Presidiets talsmann, Bertel Haarder, uttalte at elimineringen av grensehindre er sammen med globaliseringsprogrammet helt sentrale arbeidsområder for Nordisk råd i den nærmeste fremtid, og derfor var han glad for at det finske formannskap har lagt vekt på både spørsmålet om grensehindre og på globaliseringsprogrammet. Per-Kristian Foss sa i budsjettdebatten at man har reist spørsmålet om videre drift av ministerrådets kontorer i Baltikum og i Russland.

Reform av det nordiske samarbeidet

For å øke takten i arbeidet og for å drive på gjennomføringen av rekommandasjoner til regjeringssiden, skal det også holdes en minisesjon om våren. Det bør være hyppigere møter og kontakter mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd etter mønster av hvordan saker behandles i Europaparlamentet. Nordisk råd ønsker at ministerrådet i større grad gjør bruk av flertallsavgjørelser for å få fortgang i samarbeidet. Dette skal gjøres på den måte at et land kan akseptere at de andre landene treffer en beslutning som så ikke vedrører det land som ikke er med i beslutningen.

Norden og omverdenen

Under dette punktet ble utenriks- og forsvarsministrenes redegjørelse diskutert, inkludert samfunnssikkerhet, østersjøsam arbeidet, Nordisk ministerråds aktiviteter i Hviterussland m.m.

Fra Nordisk råds side ble det påpekt at man hadde fulgt opp utredninger og rapporter om økt samarbeid i østersjøregionen, Barentsområdet og i Arktis. Nordens betydning som region har økt. Fra Nordisk råds side ble det etterlyst en formalisering av samarbeidet på dette området, man anså at det burde etableres et eget Ministerråd for utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Den nordiske solidaritetserklæring viste at det var fullt ut mulig å etablere et forsvarspolitisk samarbeid, selv om landene har forskjellig ståsted i forhold til EU. Under dette punkt ble også Presidiets forslag om retningslinjer for Nordisk råds samarbeid 2012–2015 med Statsduma og Føderasjonsråd i Russland samt med regionale parlamenter i Nordvest-Russland fremlagt. Nordisk råds presidium ønsker også å styrke og videreutvikle den nordiske stemme i EU.

Alle de nordiske land er avhengige av EUs beslutninger. Nordisk råd ønsker derfor at på hver sesjon skal det gis en redegjørelse for det kommende EU-formannskapsprogram med særlig henblikk på å identifisere områder hvor de nordiske land kan støtte hverandre og hvor det er en særlig nordisk relevans.

1.4 Nordisk råds temasesjon, mars 2012

Temadebatt om Arktis

Sikkerhet til sjøs ble et viktig tema. Det ble oppfordret til tettere nordisk og arktisk samarbeid for å løse utfordringene på dette feltet. Beredskap og forebygging ble også understreket som viktige samarbeidsområder for å ta vare på det sårbare miljøet i Arktis.

Videre i debatten ble det tatt til orde for at de nordiske landene skulle gjennomgå de forskjellige lands strategier for Arktis for å identifisere nye områder hvor de nordiske land kan gå foran og styrke samarbeidet om utviklingen i den arktiske regionen. Det var videre bred støtte for å styrke urfolkens posisjon og muligheter for å ta del i utviklingen av Arktis.

Andre saker

Behandlingen av medlemsforslaget «Nordisk velferdspolitikk i en globalisert verden – et fellesnordisk program og handlingsplan» førte til en god og ideologisk debatt om innretningen av velferdsstaten i Norden. Det var generell enighet om utfordringene angående demografi, finansiering og velferd, men uenighet om bl.a. hvilke muligheter borgerne har for å treffe frie valg, velge alternative løsninger og om dette er forenelig med velferdsstatens universelle uttørelser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Helga Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen, Peter N. Myhre, Kari Storstrand og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, Lars Peder Brekk, og fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, registrerer at det nordiske samarbeidet omfatter flere områder og er sterkere enn noen gang tidligere. Komiteen vil understreke det nordiske parlamentariske samarbeidets betydning i den sammenheng. Nordisk råd spiller en aktiv rolle som forslagsstiller

på ulike samfunnsområder, i samarbeid med Nordisk ministerråd og som aktør i regionalt samarbeid i Nordens nærområder.

Komiteen har notert seg at delegasjonen i kommende år vil legge særlig vekt på å styrke samarbeidet innen utenriks- og sikkerhetsområdet og har merket seg økt engasjement rettet mot Arktis og nordområdene. Transport og logistikk er sentrale spørsmål for Norden i den sammenheng. Videre står et tettere samarbeid om samfunnsikkerhet og oppfølging av andre forslag i Stoltenberg-rapporten, sentralt.

Nedbygging av grensehindre og tiltak for å hindre at nye grensehindre oppstår, er fortsatt et prioritert område. Grensehinderforum spiller en viktig rolle i den sammenheng. Nordisk råds initiativ til debatt om temaet i alle de nordiske parlamenter ble en suksess som inspirerer til gjentakelse.

Komiteen registrerer at delegasjonen har satt sikring av velferdsstaten høyt på dagsordenen. utfordringer knyttet til spørsmål som ungdomsarbeidsløs-

het, demografi og innvandring vil bli fulgt opp i rådets ulike organer.

Komiteen er tilfreds med at Nordisk råd har gått gjennom sin arbeidsordning og iverksetter tiltak for å effektivisere organisasjonen.

Komiteen vil understreke viktigheten av et nært samarbeid mellom samarbeidsministeren og delegasjonen til Nordisk råd.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 21. november 2012

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Laila Gustavsen

ordfører